

ATATÜRK, TÜRKÇE VE İLETİŞİM

Ahmet AYHAN*

Abstract

No doubt, the language is the most important of connections which makes the nations a society. It is certainly possible that a society protects its identity and continues its life by means of only its language.

Although Turkish is one of the most spoken language in the world, it is under the yoke of foreign linguistics elements and that process still continues. As if the importance of Turkish given by Atatürk has been forgotten, the national conscious for Turkish in the newly republic years has been decreasing today. Because Turkish youth is experiencing difficulty understanding many words.

The results of our survey reveal that Turkish is now away from a communication language. A society that is not reading and a nation involving with foreign linguistic effects have no certainly understanding the things spoken and written in late times as twenty or thirty years ago.

* Yard.Doç.Dr. Kocaeli Üniversitesi Kandıra Meslek Yüksekokulu

1. Dil ve Kültür Bağıntısı

“Türk demek Türkçe demektir; ne mutlu Türküm diyene.” Yalnız bizlerin değil dünyada pek çok insanın bildiğini ya da duyduğunu varsaydığımız, okullarda, kırsalalarda, caddelerde, kısaca her yerde görebileceğimiz, her zaman dilimizde, gönüllerimizde de hissettiğimiz, Büyük Atatürk’ün meşhur sözü; **Ne Mutlu Türküm Diyene!** “Türk demek Türkçe demektir;” de halkımızın büyük çoğunluğunun duymadığını tahmin ettiğimiz bu sözün pek bilinmeyen kısmı.

İlk bakışta yalın bir tümce gibi görünse de çok önemli anlamlar içeren bir tümce olduğuna hiç kuşku yok. Çünkü ulus olmanın en temel koşullarından birisi de dildir. Atatürk, bu sözünü, Türk diline verilmesi gereken önemi bir ulusun kimliğiyle özdeşleştirerek çarpıcı bir biçimde aktarıyor bizlere. Çünkü “Bir toplumu ulus yapan bağların en güçlüsü, dildir. Bireyleri ulusuna, yurduna, geçmişine sıkı sıkıya bağlar; kuşaktan kuşağa aktarılarak gelen dil, bireyi geçmişle gelecek arasındaki zincirin bir halkası durumuna getirir.” (Aksan, 1995:13) Dile ne kadar çok önem verilirse, ani ve köklü değişimlere karşı dil ne kadar iyi korunursa ulusların geçmişle bağlarının kopması önleneyeceği gibi kültürünün de kuşaktan kuşağa aktarılmasının yolu açık tutulmuş olur. Yani kültür diye nitelendirebileceğimiz ortak değerler, dil denen yaşayan varlıkla sürebilir ve kuşaktan kuşağa aktarılır.

Bu bağlamda doğal dillerin değişmesi kaçınılmazdır, çünkü dil yaşayan bir varlıktır. Ancak “dil insanın çevresindeki çelişkilerin üstesinden gelmesinde ya yardımcı olur, ya da

engelleyci”(Alemdar&Erdoğan,1994:139) çünkü kültürün en önemli aktarma aracı olan dilin ani ve kapsamlı değişmesi, ani kültür değişimleri gibi sancılı olur. Marshall Mc Luhan’ın sözünü ettiği, dünyanın “Evrensel köy”e dönüşmesi, yani

günümüzde sıkça dile getirilen “küreselleşme” olgusu, aslında her anlamda gerçekleşme sürecini yaşarken, yabancı kültür öğelerinin Türk kültürü içerisinde kendine yer edinmesi de dille yaşanan sürecin bir parçası.

Dil / kültür olgusu üzerine çarpıcı söz; Konfüçyus’a yöneltilen, bir ulusun yönetiminin kendisine bırakılması durumunda ilk önce ne yapacağına ilişkin bir soruya verdiği yanıtta: *“İlkin dili düzeltirim”* demiş. Kanıtı da şöyle: *Dil düzgün olmayınca söylenen söylenmek istenen değildir; söylenen söylenmek istenen olmayınca yapılması gereken yapılmadan kalır; yapılması gereken yapılmadan kalınca törelerle sanat geriler; törelerle sanat gerileyince de adalet yoldan çıkar; adalet yoldan çıkınca da halk çaresizlik içinde kalır.”* (Uygur, 1997:23,24)

Görüldüğü gibi dili yalnızca kültürle ilintilendirmek de olası değil, yaşamın özü demek daha doğru bir yaklaşım olsa gerek. Dil bozulan, yabancı sözcüklerin istilasına uğrayan bir toplumun kendi değerlerine, kültürüne, geçmişine, bilmediği için de geleceğine sahip olması düşünülemez. Millî bilincin sağlama alınması sürekli değişime uğrayan bir dille ne kadar gerçekleşir belli değil. Bir ulusta dil bilincinin gelişmesi o dilde süreklilik sağlamakla gerçekleşir. Dilde sürekliliği sağlamak da kültürün korunması anlamına gelir.

Günümüzde toplumlararası kültür farklılıkları, baş döndürücü bir biçimde gelişen kitle iletişim araçları sayesinde giderek

azalmakta. Ancak, yadsınamaz bir gerçek var ki, bu kültür yakınlaşması içerisinde gelişme sürecini yakalayamayan toplumlar, egemen güçlerin kültürlerine yenik düşerken, kendi kültürleriyle birlikte dillerini de değiştirmeye başlıyorlar.

Günümüzde bir çok meslek dalının teknolojiye yenik düştüğü gibi Türkçe de İngilizce'ye yenik düşüyor. Ülkenin en küçük birimlerinde bile İngilizce hayranlığı "market", "shop", "kuaför", "showroom" gibi yüzlerce yabancı kökenli, Türkçeleşemeyen sözcükle kendini gösteriyor. Dünyanın en güzel dillerinden olan Türkçe'nin kötü kullanıcıları olan bir toplumda yaşadığımızı söylemek pek abartılı bir yaklaşım olmasa gerek. Hilmi Yavuz'un belirttiği gibi 'Biz mi Avrupa kültürünü kendimize malediyoruz, yoksa o mu bizi, belli değil.'

2.Türkçe ve İletişim

Dil ve iletişim kavramları adeta etle tırnak gibidir. İletişim denince akla gelen unsur dildir. Özellikle de sözlü dil ve yazılı dildir. Yazılı iletişim ve diğer iletişim biçimleri sözlü dilden daha sonra gelir. Çünkü insan yazmadan önce konuşmayı öğrenir. Yazma edimi konuşma edimine göre daha zordur ve bir eğitimi de zorunlu kılar. Bu nedenle İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure'den başlayarak bir çok dilbilimcinin belirttiği gibi dilbilimin birincil uğraşı alanı sözlü dildir.

Bebeklerin ilk söylediği sözcükler anne babaları tarafından yıllarca hatırlanır, hatta unutulmamaları için bir kenara not edilir. İnsanların son sözleri de bu türdendir. Örneğin "Atatürk'ün hayatının son dört yılı, Türkçeyi kendi tabii yoluna getirmek için yaptığı çalışmalarla geçti."(Banarlı,1996:95) Ve ölümünden önce

söylediği son sözlerin Türkçe üzerine olması son derece anlamlıdır: *“Arkadaşlara selam, dil çalışmalarını sakın gevşetmeyin”*.

İletişim herkesin üzerinde üç-beş söz söyleyebileceği, onlarca tanımının yapılabileceği bir kavram. Tanımını yapmak gerekirse, iki yönlü bir süreç olan iletişim: “haberleri, düşünceleri, duyguları vb. bildirme, düşünceleri paylaşma ya da değiş tokuş etme etkinliği; bilgi, haber, düşünce ya da görüş alış-verişi, iletidir” (Usluata,11). Ya da iletilmek istenen konunun herkes tarafından anlaşılabilmesi amacıyla sözlü dil, yazılı dil, beden dili, simge gibi birçok araçla veya bütün bu araçların bir kısmı ya da hepsinin bir arada kullanılmasıyla aktarılmasını da iletişim olarak tanımlayabiliriz.

Ne var ki, dünyanın en çok konuşulan 7 dilinden birisi olan Türkçe'nin bugün vardığı nokta, daha çok iletişim güçlüğü yaratan yabancı unsurların sarmalında. Dili arılaştırmak adına yapılan çalışmaların çoğu, dili arılaştırmaktan çok dili bozmaya, kırma bir dil haline getirmeye yönelik çalışmalardan oluşuyor. Kaldı ki, salt an bir dilden söz etmek de zaten olası değil.

Kafkaslar ve Orta Asya'da yaşayan Türk uluslarının ana dilleri genellikle Türkçe olmasına karşın bu topluluklarla Türkçe iletişimi ne yazık ki sağlıklı bir biçimde sağlamakta büyük güçlükler yaşıyoruz. Geniş bir coğrafyada yaklaşık 200 milyon insan Türkçe konuşuyor. Şurası da bir gerçektir ki, “Biraz genişçe bir alana yayılmış olan hiçbir topluluk dilsel bakımdan türdeşlik göstermez” (Martinet, 1985:22). Ancak bu, salt sözlü ya da yazılı iletişimin gerçekleşmemesi de değildir. Hiç kuşku yok ki, Türkçe denilince tüm dünyada akla ilk gelen Türkiye'dir ve dolayısıyla Türkiye Türkçe'sidir. Ancak Türkiye Türkçe'sinin bugün ne durumda olduğuna iyi bakmak gerekir. Türkiye Türkçe'sindeki süreklili

devinim bu iletişim güçlüğünün en önemli nedenlerinin başında geliyor.

Günümüz gençliği, bundan çok değil 20-25 yıl önce kaleme alınan metinleri anlamakta güçlük çekiyor. Hatta anlamadığı sözcükler çoğu zaman neredeyse anladıklarından daha fazla. Bir ulusun kendi dilini öğrenmesi, öğretmesiyle ilgili İngilizlerin meşhur devlet adamı Sir Winston Churchill: *"Okula giden çocukları ancak İngilizce bilmezlerse kamçıyla döverim."* der.

3.Anket Sonuçları ve Değerlendirme

Bu bağlamda Kocaeli Üniversitesi Kandıra Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören 111 öğrenci ile 16-20 Haziran 2002 tarihleri arasında gerçekleştirdiğimiz bir anket çalışmasında, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nden alınmış 41 sözcüğün anlamlarını ya da eş anlamlarını bilip bilmediklerini ölçmeye çalıştık. Öneminin yadsınamayacağı iletiler içeren bu kısa metni ilk okuldan itibaren gençliğimizin ezbere bildiği, ne var ki çok sayıda öğrencinin metindeki sözcüklerin çoğunun anlamını bilmediği gerçeği ortaya çıktı. Aşağıdaki tabloda da görüleceği gibi bazı sözcüklerin bir tek öğrenci tarafından bile bilinmediği, çağrıştırdığı en ufak bir anlam demeti olmadığı görülüyor.

Anket çalışmamıza katılan öğrencilerin 67'si (%60) ikinci sınıf öğrencisi ve bugün bir ön lisans programından mezun olup bazıları da bir fakülteye dikey geçiş yaparak öğrenimlerini sürdürüyorlar. Geriye kalan 44 (%40) öğrenci ise birinci sınıf öğrenimlerini tamamladılar. Bu rakamların araştırmamızın sonuçlarıyla ilgili önemli bir veri olacağı kanısındayız

SÖZCÜKLER	DOĞRU YANIT	%	YANLIŞ YANIT	%
Vazife	111	100 %	0	0 %
İstiklâl	85	77 %	26	23 %
İlelebet	106	95 %	5	5 %
Muhafaza	104	94 %	7	6 %
Müdafaa	94	85 %	17	15 %
Mevcudiyet	75	68 %	36	32 %
İstikbal	88	79 %	23	21 %
Yegane	86	77 %	25	23 %
Hazine	71	64 %	40	36 %
Mahrum	80	72 %	31	28 %
Dahilî	68	61 %	43	39 %
Bedhah	31	28 %	80	72 %
Mecburiyet	101	91 %	10	9 %
Şerait	14	13 %	97	87 %
Namûsait	63	57 %	48	43 %
Mahiyet	31	28 %	80	72 %
Tezahür	25	23 %	86	77 %
Kast etmek	71	64 %	40	36 %
Emsal	78	70 %	33	30 %
Mümessil	58	52 %	53	48 %
Cebren	48	43 %	63	57 %
Aziz	71	64 %	40	36 %
Zapt etmek	80	72 %	31	28 %
Tersane	67	60 %	44	40 %
Bilfiil	34	31 %	77	69 %
İşgal	73	66 %	38	34 %
Elim	24	22 %	87	78 %
Vahim	64	58 %	47	42 %
Gaflet	34	31 %	77	69 %
Dalalet	13	12 %	98	88 %

Hiyanet	82	74 %	29	26 %
Menfaat	103	93 %	8	7 %
Müstevli	0	0 %	111	100 %
Emel	97	87 %	14	13 %
Tevhid	18	16 %	93	84 %
Fakr u zaruret	21	19 %	90	81 %
Harap ve bitap	80	72 %	31	28 %
Ahval	23	21 %	88	79 %
Kudret	75	68 %	36	32 %
Asil	69	62 %	42	38 %
Mevcut	93	84 %	18	16 %
TOPLAM	2609	57 %	1942	43 %

Görüldüğü gibi Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nden alınan ve öğrencilere yönelttiğimiz sözcük sayısı 41. Metnin tamamı 172 sözcükten oluşuyor, ancak bu sözcüklerin içerisine “ve”, “dahi”, “cumhuriyet”, “Türk” gibi kimi bağlaç ve ilgeç olan, herkesin günlük dilde defalarca kullandığı sözcükleri almadığımız gibi, birden fazla tekrarlanan sözcükleri de çalışmamızın dışında bıraktık.

Değerlendirmeyi gerçekleştirirken bazı sözcüklerin bağlam dışındaki anlamlarını da doğru yanıtlanmış olarak değerlendirdik. Buna karşın bir çok sözcüğün karşılığı olarak ilgisiz yanıtlar da görmek olası. Örneğin “şerait” sözcüğünü ‘şeriat’ sözcüğüyle karıştıran öğrenci sayısı 8. Bu sözcüğe verilen yanlış yanıtların çoğu; ‘dinle ilgili’, ‘yobazlık, gericilik’ gibi. Yine buna benzer bir başka örnek “tersane” sözcüğü. 7 öğrencinin “tersane” sözcüğünü ‘dershane’ ya da ‘okul’ sözcükleriyle karıştırması, bilgi birikimi ve eğitim düzeyinin ciddi biçimde sorgulanmasını gerektirir nitelikte. “Namüsaıt” sözcüğü de namus kavramıyla ilintilendirilerek

açıklanmaya çalışan sözcüklerden bir diğeri. Bu tür örnekleri farklı sözcüklere verilen farklı ve ilgisiz yanıtlarla çoğaltmak mümkün.

Tabloda da görüldüğü gibi 13 sözcüğe verilen yanlış yanıtların oranı % 50'nin üzerinde. Diğer taraftan 20 sözcüğe verilen yanlış yanıtların oranı ise % 20'den aşağı düşmüyor. Genel toplama bakıldığında 41 sözcüğe doğru yanıt verme oranı %53. Buna karşın yanlış yanıt ya da yanıtız bırakılan toplama göz attığımızda %47 gibi acı bir gerçekle karşı karşıya olduğumuz görülecektir. Bütün bu veriler gösteriyor ki, üniversitede öğrenim gören gençlerin Ulu Önder Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nden-ezbere bilseler bile-bütününüyle anladıklarını varsaymak fazla iyimserlik olur kanaatindeyiz.

Anket çalışmasının ortaya çıkardığı bir çok gerçek var: en önemli nokta, hiç kuşku yok ki, geçmişle bağımız kopuyor. Çünkü Cumhuriyetin kurucusu Atatürk'ün öncelikle gençlere seslendiği metni gençler anlamıyorlar ve gelecek kuşaklarda çok daha olumsuz bir durumla karşılaşmak da kaçınılmaz görünüyor.. Bu durumu kısmen okumakla ilintilendirmek gerçekçi bir yaklaşım olsa bile, salt okuma özürü olmakla açıklanamayacağı da apayrı bir gerçek. Gerçekten de ülkemizde okuma yazma oranı oldukça düşük. Okumayan, araştırma yapmayan bir toplumda bilgi yetersizliğinin yanında sentez yapma, düşünce yeteneğini geliştirme gibi zihinsel eylemlerin verimliliğinden söz edilemez.

4.Yabancı Diller ve Türkçe

Okumak iletişim yetersizliğinin en önemli nedenlerinden birisi olsa da, üzerinde durulması gereken bir diğeri önemli nokta Türkçe'nin aslından uzaklaşması, uzaklaştırılmasıdır. Son yıllarda

Türkçe bilinçsizce İngilizce sözcüklerle kuşatılmaktadır. Özellikle bilişim teknolojisiyle dilimize giren yabancı unsurlar giderek yerleşmekte, Türkçe iletişim güçlüğü, kuşaklar ve farklı gruplar arasında oldukça sık yaşanmaktadır. Örneğin yaşam standardı yüksek ve teknolojinin bütün olanaklarından yararlanma fırsatına sahip olan kesimle, kırsalda ya da az gelişmiş bölgelerde yaşayan, buna karşın gelir düzeyi ve eğitim durumu düşük kesimlerin kullandıkları dil önemli farklılıklar arz ediyor.

Buna yol açan nedenlerin başında bilişim teknolojisiyle yaşanan süreçle birlikte 'söylem ve terminoloji farklılığıyla ön plana çıkma', 'kendini kabul ettirme' gibi kaygıların yattığından söz edilebileceği gibi, yabancı dillerden sözcüklerle konuşmaya çalışmayı bir 'özenti', 'güçlüleri taklit', 'onlara benzeme' gibi farklı kaygıların olduğu yargısına varılabilir. Bu da az gelişmiş ülke ve ulusların milli bilinçten yoksun kesimlerinde yaygın olarak görülür.

Son yıllarda yabancı -özellikle İngilizce- sözcüklerin Türkçe'ye yerleşmesiyle hızlanan süreç konusunda Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın: "TDK bugün yüzyıllardır dilimizde kullanılan ve şehirdeki insandan dağdaki çobana kadar herkesin anladığı, edebi eserlerimize giren, atasözlerimizde, bilmecelerimizde, türkülerimizde, şarkılarımızda kullanılan sözleri yabancı kökenli diye dilden çıkarma düşüncesinde değildir. Batı dillerinden, özellikle de İngilizce'den, dilimize girmekte olan sözlere karşılık bulmak, böylece dilimizdeki yabancılaşmanın önüne geçmek ve Türkçe'yi zenginleştirmek çabasıdır. İngilizce kökenli binlerce bilgisayar teriminin, binlerce yabancı sözün elini kolunu sallayarak dilimize girmesine seyirci kalmak mümkün değildir. Türkçe Sözlük'te 75.000 söz varken; dilimize 10.000

İngilizce sözün girmesi Türkçe'nin sözvarlığını yabancılaştıracaktır" (Türkiye Gazetesi,2002:3) şeklinde özetliyor.

Türkçe'de sözvarlığının yabancılaşma süreci giderek hızlanıyor. Televizyonda, radyoda, konferanslarda daha bir çok ortamda, bazı insanlar-çoğu kendi alanında yetkin kabul edilen-Türkçe karşılığı olan sözcükler olmasına karşın, bilinçli ya da bilinçsizce İngilizce, Fransızca kökenli sözcükler kullanmayı yeğliyorlar. Bu tür sözcükleri kullananlar, kendilerine bir üstünlük havası vermek mi, yoksa halkın anlamadıkları sözcüklerin arkasına sığınmak mı ya da daha başka gerekçelerle mi bu yöneme başvuruyorlar bilinmez, ama şurası gerçek ki Türkçe Türkçe olmaktan çıkıp kırma bir dil olma yolunda hızla yol alıyor.

Günlük dilde kullandığımız ve farklı türden metinlerde karşımıza çıkan ve Türkçe olduğunu zannettiğimiz binlerce sözcüğün Arapça, Farsça kökenli olduğunu bilmeyen pek çok insan vardır. Çünkü "1055 yıllık İslâmi dönemde bazı Arapça, Farsça kökenli sözcükler veya bunların uyarlanmış şekillerinin Türkçe halk diline kadar geçmiş ve Türkçe'ye mal olmuş olması olağandır" (Sinanoğlu,2002:35).Aynı şekilde 1839 Tanzimat Fermanı'yla başlayan batılılaşma sürecinde-o dönemlerde bile Atatürk, Fransızca'dan dilimize girmiş, birkaç sözcük dışında, hiçbir sözcük kullanmamıştır ki, bu son derece bilinçlidir-dilimize giren ve bugün iletişim kurmakta çok fazla güçlük yaratmayan bir çok yabancı kökenli sözcük Türkçe'nin ses ve şekil özelliklerine uydurularak bugün yaygınca kullanılmaktadır.

Bu bağlamda "Bir dildeki sözcükleri destekçe, olağan şey bu, doğrultuları izlenebilen köklerin bazen hiç beklenmedik bir uzanışla yabancı dil bölgelerinden beslendiği görülür"(Uygur, 1997:74). Bu

nedenle Fransızca'dan dilimize giren 'kültür', 'televizyon', 'jandarma' gibi yüzlerce sözcüğü Türkçe'den çıkarıp atmak ne kadar güçse, 'bahçe', 'dost', 'kağıt', 'renk' gibi yüzlerce Farsça kökenli sözcüğü de çıkarıp atmak o kadar güçtür. Bunlar gibi Arapça binlerce sözcük örneği de vermek olası."İşte Türkçe'den böylesine Türkçeleşmiş bir kelime atmak, ilk anda bir tek kelime atmak gibi görünürse de hakikatte, bir kelimenin varlığından 10, 15, 20 ve daha çok manayı yok etmek gibi korkunç bir cesarettir"(Banarlı, 1996:300).

Ancak bugün Türkçe'nin yaşadığı değişim sürecini o dönemle karşılaştırmak fazla iyimserlik olur. Çünkü iletişim çağında yaşadığımız göz önünde bulundurulursa kitle iletişim araçlarıyla dünya "Evrensel köy"e çoktan dönüşmüştür.

Hiç kuşku yok ki, Türkçe'nin bugünkü konumuna ulaşmasında ülkemizdeki tecimsel televizyon ve radyoların çok büyük rolleri olduğu yadsınamaz. Günde ortalama 300 dakika izlenen televizyon ve kamu da dahil işyerlerinde sürekli dinlenen radyolar, ülkemizde okumanın önünde büyük bir engel oluşturmakla birlikte, boyutları oldukça büyük bir dilsel kirlenmeyi de beraberinde getirdi.

Yayımcılık alanında Türkçe'yi kullanmada milli bir bilinç geliştirilememesinin yanında, yasal bir düzenleme olmaması da Türkçe iletişimi güçleştiren nedenlerden en önemlileri.

O halde yapılması gereken nedir sorusuna yanıt aramak gerekli. Daha öncede söz ettiğimiz gibi dilimize yerleşmiş yüzyıllardır kullandığımız, toplumun büyük çoğunluğunun iletişim kurmakta güçlük çekmedikleri sözcüklerin yerine yeni sözcükler türetmek yerine, bundan sonra hangi yabancı dilden gelirse gelsin dilimizde karşılığı olmayan kavram ve sözcüklere yeni sözcüklerle

karşılık bulma yoluna gidilebilir, çünkü yapı itibariyle sözcük türetmeye son derece yatkın bir dil olan Türkçe ve dilciler için bu, hiç de zor olmasa gerek. Kaldı ki, Türkçe köklerden türetilecek yeni sözcüklerin, dilimize yerleşmiş olsa bile bir çok yabancı kökenli sözcükten daha kolay algılanıp, anlamlandırıldığı görülecektir.

Karşılaştırmalı bir örnek vermek gerekirse, bitişken ya da bağlantılı diller ailesinden olan Türkçe'de sözcüğün köküne inerek yeni sözcükler türetmek mümkün. Türkçe'de *yap* kökünden *yap-ı*, *yap-ısal*, *yap-ısalcı*, *yap-ısalcılık* gibi. Bir başka örnek de Körfez Savaşı ile dilimize girmiştir. Dilin gelişmesinde ya da bozulmasında son derece önemli bir rol oynayan basın yayın kuruluşları-daha çok tecimsel televizyonlar- *kon* kökünden *konuşlanmak* fiilinin dilimize kazandırılmasında önemli bir rol oynamışlardır.

Ne var ki, dilimizi istilasından koruyamadığımız, Türkçe'nin belki de onda biri kadar geçmişi olmayan İngilizce, yapısı itibariyle böyle bir yeteneğe sahip değildir. Özellikle bilişim teknolojisiyle dilimize giren İngilizce sözcükler-bu sözcüklerin söylenişi ve yazılışı değişmemiştir ve bu da ayrı bir güçlük yaratmaktadır- incelendiğinde çok yalın bir mantık(sızlık)la karşı karşıya olduğumuz görülecektir. Örneğin " bilgisayarında kullanılan *Random Access Memory*, yani *RAM* " (Sinanoğlu, 2002:389).

Sonuç Yerine

Deneyimlerimizin de gösterdiği gibi Türkçe'ye yabancı dillerden geçen sözcükler bir defa kullanılmaya başlandığında, yaygın bir kabul görüyor ve karşılığında yeni bir sözcük türetilse

bile yabancı kökenli sözcük baskın bir şekilde kullanımını sürdürmeye devam ediyor.

O halde yapılması gereken; öncelikli olarak konunun uzmanlarıyla birlikte düzenli gerçekleştirilecek bilimsel çalışmalarla dilcilerin ortak çalışmaları sonucu yeni terimler türetmek olabilir.

Ayrıca Atatürk'ün Türkçe konusundaki görüşlerine sahip çıkarak, yeni baştan millî bir bilinç oluşturup, uygulanabilir yasal düzenlemelerle toplumu öztürkçe kullanımı konusunda teşvik etmek akla gelen önerilerden bir kaçı.

Bu konuda çarpıcı bir örnek; dünyada milliyetçilikleriyle ünlü Fransızlar'ın Fransızca'ya hem ulus, hem de devlet olarak nasıl sahip çıktığıyla ilgilidir. Çünkü Fransızlar bilse bile bir başka dille iletişim kurmazlar. Fransa'da İngilizce isimlerle faaliyet gösteren işyerlerine Türkiye'de olduğu her adım başında rastlamak mümkün değildir.

Fransızların Fransızca konusundaki duyarlılıklarını Anayasa Mahkemesi'nin 29 temmuz 1994 tarih 94-345 DC sayılı kararını dikkate alarak kabul ettiğini gösteren birkaç madde ile somutlaştıralım.

Madde1: *Anayasa'da Cumhuriyetin dili olarak kabul edilmiş olan Fransız dili, Fransa'nın kişiliğini ve ata mirasını gösteren temel bir unsurdur.*

Eğitim, çalışma, kamu ilişkileri ve hizmetleri için kullanılacak dil Fransızca'dır.

Fransız dili, Fransızca konuşulan ülkeleri ayrıcalıklı bir biçimde birbirine bağlar.

Madde 2: *Bir malın, bir ürünün ya da bir hizmetin adında, sunulduğunda, tanıtılmasında, kullanma ya da yararlanma*

kitapçığında, garanti sınırlarını ve koşullarını belirleyici açıklamalarda ve bunlarla ilgili fatura ve makbuzlarda Fransız dilinin kullanılması zorunludur.

Yazılı, sözlü, ya da görsel ve işitsel olarak yapılan her türlü reklam ve tanıtım için de aynı hükümler uygulanır.

Madde 3: Kamuya açık bir yerde ya da bir toplu taşıma aracında, halkı bilgilendirmek amacıyla yapılan tanıtımın, ya da buralara yapıştırılan her türlü yazı veya ilanın, Fransız dilinde ifade edilmesi gerekir.

Madde 4: Önceki maddede sözü edilen ve kamu hukukuna bağlı tüzel kişiler ya da kamu hizmetinde görev yapan özel kişiler tarafından hazırlanan ya da yapıştırılan yazı ve ilanlar, eğer yabancı dile çevrilecekse, bunların en az iki dilde olması gerekir.

Madde 6:Fransa'da Fransız uyruklu gerçek ya da tüzel kişilerce düzenlenen bir gösteri, bir kolokyum ya da bir kongreye katılan herkes, görüşlerini Fransızca olarak ifade etmek hakkına sahiptir. Katılanlara, programı sunmak amacıyla toplantıdan önce ya da toplantı sırasında dağıtılan belgelerin, Fransızca kaleme alınması gerekir; bunların bir ya da birkaç yabancı dilde yapılmış çevirileri de bulunabilir.

Fransızların dilleri konusundaki hassasiyetleri yalnızca yasal düzenlemelerle sağlanmıyor, ulus olarak Fransızların dillerine ne kadar sahip çıktıkları, nasıl bir bilince sahip oldukları tüm dünyada bilinmektedir. Belki bağınazlık olarak nitelendirilebilir, ancak bir başka yabancı dil bilse bile, hele bu dil İngilizce ise Fransızca dışında bir dille iletişim kurduklarına tanık olmak zordur.

İletişimin en önemli unsuru dile, Türkçe'ye gereken önemi verip, olabildiğince yabancı dillerin boyunduruğundan korumaya

çalışmak her Türk'ün görevi olmalıdır. Bu konuyu Atatürk'ün vasiyet niteliğindeki sözleriyle tamamlamak yerinde olacaktır: ***"Bakınız arkadaşlar, ben belki çok yaşamam. Fakat siz, ölene dek Türk gençliğini yetiştirecek ve Türkçe'nin bir kültür dili olarak gelişmeye devamı yolunda çalışacaksınız. Çünkü Türkiye ve Türklük, uygarlığa ancak bu yolla kavuşabilir."***

Kaynakça

- MARTINET, André, (1985) İşlevsel Genel Dilbilim (Çev. Berke Vardar), Birey Toplum Yay., Ankara
- USLUATA, Ayseli, İletişim, y.y., t.y.
- AKSAN, Doğan, (1995) Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, Cilt 1, TDK Yay. (5.Bsk.), Ankara
- ALEMDAR, Korkmaz, ERDOĞAN İrfan, (1994) Popüler Kültür ve İletişim, Ümit Yay.,Ankara
- UYGUR, Nermi (1997), Dilin Gücü, Yapı Kredi Yay., İstanbul
- BANARLI, Nihat Sami (1996), Türkçenin Sırları, Kubbealtı Neş., (14.Bsk.), İstanbul
- SİNANOĞLU, Oktay (2002), "Bye-Bye" Türkçe, Otopsi Yay. (3.Bsk.),İstanbul
- Türkiye Gazetesi, "Dili Dilcilere Bırakmak Gerek", 10 Mayıs 2002, s.3